

Politik Bilim

Enerjide teknoloji meselesi (2)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttnet.net.tr

Geçen hafta verdiğim yüzdeler, giderek artan dünya elektrik üretiminde hâlâ ağırlıklı olarak kömür, doğalgaz ve petrol gibi fosil yakıtların kullanıldığını gösteriyordu. Bu yüzelere tekrar göz atılırsa, fosil yakıtların 1971’de %74,9 olan toplam payının 2004’te ancak %66,1’e düştüğü görülür. (Bu pay 2006’da, Türkiye’de %77,6 ile dünya ortalamasının da üstünde!) Üstelik, fosil yakıtların (ve payı giderek azalan hidrolik enerjinin) yerine geçen de, büyük oranda nükleer enerjidir. Rüzgâr ve güneş enerjisi gibi yenilenebilir, temiz enerji kaynaklarının payı 2004’te ancak %2,1’e yükseltilebilmişken nükleer enerjinin 1971’de %2,1 olan payı 2004’te %15,7’ye çıkmıştır.

Öyle gözükmemektedir ki, yakın gelecekte bu tabloda büyük bir değişiklik olmayacaktır. Üstelik, elektrik üretimindeki yıllık ortalama artış oranı (%3,7) kullanılan fosil yakıtların payındaki azalmanın çok üstünde olduğu için, fosil yakıt ihtiyacı mutlak değer olarak giderek artacaktır. Bu durumda hem fosil yakıtların tedarikindeki dar boğazı aşabilmek hem de yaratılan çevre sorunlarının (kullanılan nükleer yakıt miktarı da büyük ihtimalle giderek artacaktır) üstesinden gelebilmek için çâre, geçen yazımda da işaret ettiğim gibi, teknolojiye yüklenmek oluyor.

Elbette, asıl çârenin, modern sanayi kapitalizminin dayattığı tüketim normlarını değiştirmek olduğunu söyleyebilir ve bunda yerden göğe kadar haklı da olabilirsiniz. Kaldı ki, üstünde yaşadığımız gezegen de bunu dayatıyor. Öyle ama, gezegenimizin küresel ısınma ya da başka biçimlerde verdiği tehlike sinyallerini, herkesin doğrudan kendi yaşamını tehdit eden bir tehlikenin habercisi olarak algılamasını sağlamak ve insanları, bu tehlikeyi bertaraf edebilmek için tüketim toplumuna özgü yerleşik normlarda, değer yargılarında, alışkanlıklarda radikal değişiklikler yapmak gerektiğini kabûllenme noktasına getirebilmek kuşaklar boyu sürecek bir mücadelelerin konusudur. Tüketim toplumuna özgü normların, değer yargılarının sadece dünya nimetlerinden âzamî ölçüde yararlananlarla sınırlı olmadığını; bu nimetlerden yararlanamayan toplumların ve toplum kesimlerinin de bir gün o nimetlere erişme umudunu taşıdığını, onun için çabaladıklarını da unutmamak gerekir. Örnekleri önümüzde. Çin’e, Hindistan’a, ya da onların takipçilerine, “yaptığımız kalkınma hamlesiyle, dünyadaki enerji meselesini iyice içinden çıkılmaz bir hâle getiriyorsunuz; hele siz biraz durun”, denemez.

Onun için, eğer, insanlığı, bugünün ihtiyaçlarını, gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme imkânlarını yok etmeden karşılamaya yöneltecek daha akılcı, daha insanca bir dünyanın kurulması yönünde siyasî-toplumsal bir mücadele içindeyseniz bu mücadelemizi yine sürdürelim. Ama, Çin ve Hindistan gibi, asırların ezilmişliği içindeki halklarına daha iyi bir yaşam vâdiyle yola çıkan ülkelerin kalkınma hamlelerinin de son derece belirleyici hâle geldiği günümüzün verili koşullarında, söz konusu enerji tüketimine bağlı sorunların üstesinden gelmek için, önemli bir imkân olarak, teknolojiye de yüklenmek; özellikle de gelişmiş ülkeleri, hiç olmazsa bu kez, mâliyetini bütünüyle geride kalmışların sırtına yüklemekten teknoloji geliştirmeye zorlamak gerektiğini de göz ardı etmeyelim.

Tabîî, gelişmiş ülkelerden böyle hayırhah bir tutum takınmalarını beklemenin düpedüz salaklık olduğu düşünülebilir. Ama ben bu noktada tartışmayı hiç uzatmadan şunu söyleyeyim. Diyelim, gelişmiş ülkelerce geliştirilecek yeni enerji teknolojilerinin mâliyetini yükleyecekleri ülkeler arasında Türkiye de var. İyi de, boyuna başkalarına bedel

ödeyeceğimize, biz de biraz akıllı davranıp, ihtiyacımız olan belli teknolojileri kendimiz geliştirmeye uğraşsak olmaz mı?

Bir de, teknolojinin zâten doğal sınırlarının olduğu ve teknoloji geliştirme yolunda, iyi niyetle, ne kadar çaba sarf edilirse edilsin, bunun, enerjideki sorunları bütünüyle çözmeye yetmeyeceği söylenebilir. Bunu da gelecek hafta tartışalım.

CBTD. 30 Kasım 2007